

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta eșe de 2 ori: Miercuri și Duminică, 60'a, cându concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu s'eu 2 1/3 galbini mon. sunătorie.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., și pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tace'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 90.

Brasiovu 2 Decembre 20 Novembre

1871.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Familiele Poppoviciu și Panaiotu anunția cu anim'a sfasiata de durere trist'a și repentin'a mörte a pre bunului și amatului loru urchiu

Jova Poppoviciu,

cavaleru alu ordinului papalu St. Georgiu, antiste alu gremiului comerciale din Lugosiu, membru mai multor societati literarie romane, proprietariu și negutiatoriu s. c. l., care a reposatu in Domnulu in 27 Novembre 1871 la 7 ore dimineti'a in anulu alu 77-lea alu vietiei sale pline de activitate și binefaceri.

Inmormentarea se va tiené in 29 Nov. 1871 la 10 ore inainte de amedi dupa ritulu besericei gr. cat. romane.

Fia'i tieren'a usiöra și memori'a eterna!

In locu de articulu luepetoriu.

Principiale de statu se judeca, dupa logic'a faptelor lui; legile lui trebuie se respinga totu, la ce nu voiesce basea statului a se reintörce. Dömnne feresce de recunöscerea tractarei iobagiale a fratiloru nostri din scaunele filiale Selisce și Talmaciu cu comunele loru, și luminéza regimulu și legislatiunea, cá, dupa ce universitatea sasa a primitu desdaunare insemnata, se decida odata, ca remanu neconturbati proprietari pe totu și pe töte proprietatile avute, cu dreptu nescirbatu, cum l'au avutu ab antiquo, cá spre binele statului se se bucare de dreptulu și libertatile meritate, fara a se infiora de rescumperarea iobagésca.

Fa Dömnne, cá cu ocasiunea legei municipale pentru fundulu regiu, scaunele filiale Seliscea și Talmaciu cu comunele tienetorie de ele, cá unele ce totudün'a s'au tienutu dupa dreptu, se se lasé și de aici incolo ingremiate in scaunulu Sibiiului!!! Ca tu esti Dumnedieulu dreptatei și mani'a ta bate numai pe cei asupritori!!! —

Fagarasiu 25 Nov. 1871.

Domnule Redactoru!

„Prosperum ac felix scelus virtus vocatur“ este una macsima politica. De acésta se usitéza de in nou prea fericit'a ceta a filiiloru lui Árpád din Fagarasiu in Nr. 268 alu diurnalului aristocratiei nöstre ardelené numitu „Kelet“, adica Orientulu, și mi face onörea de a me inaltia in ochii connationaliloru mei transilvani.

Eli me descriu de unu atare capu de partita, la alu carui simpla cautatura tremura de frica nu numai oficialii romani din Fagarasiu, ci chiaru și marele nostru capitanu d. Vasiliu Tamasiu.

Domni'a ta negresitu vei cugetá, ca aici, diace una bunavointia nemarginita catra persón'a mea, și ca acesti ómeni au convictiunea cea mai buna despre ceea ce scriu. (?)

Inse nu e asia, domni'a ta și publiculu romanescu trebuie se sciti, ca töte aceste suntu apucature machiavelistice spre a reesi cu planulu loru tiesutu mai de diece ani, și care tende a resturná pre fiacare capitanu, déca sórtea a voitu se se nasca cá romanu.

In contra marelui capitanu de astadi aceste intrige se datéza numai dupa alegerile de deputati din 1869, pre semne cá retributiune pentru multele complimente, ce a facutu atatu aristocratiei transilvane, catu și memoratei cete pana in timpul indicatu.

Interesu speciale de a se atinge de mene afara de respectulu memoratu nu potu avé, ca-ci eli sciu bine, **ca neintrarea mea in diet'a din Pest'a e basata pre firm'a mea convictiune personale, pre voluti'a alegatoriloru mei și a natiunei romane transilvane**, și ca de recriminari și injuraturi nu mi pasa, nu mi e frica, nu le socotescu, imputarile de gravitare in afara, și ca asi fi gat'a a dá man'a cu celu de antaniu inimicu, care se ar' sculá in contra acestei patrie comune, suntu prea tocite, ele se imputa tuturoru romaniloru transilvani de catra dönnii situatiunei, și din asta cauza mi e usioru ale trece cu vederea.

La alegerile din urma pentru comitetulu districtuale, fiindu, și altu cum destulu de ocupatu, nu amu luat parte, precum au luat dloru, mai antaniu colindandu töte satele și corumpendu pre ómeni cu beutire din banii, ce i capeta dela reuniunile loru politice, ér' dupa aceea rechiamandu dela Pest'a prin telegramu pre Iuliu Benedek, carele este uniculu in felulu seu, adica verificatu de membru alu unui parlamentu de si a statu și mai sta sub multiple cercetari criminali.

Articulu memoratu a esitu sub firm'a unui teneru, carele numai in vér'a trecuta a scuturatu pulverea scolastica de pre pitiórele sale, afinu alu parochului reformatu de aici, déra este proprietate nedisputabile a d. Carolu Panczél, pre carele educatiunea ce a primitu in colegiale reformate ardelenesci, și temperamentulu sanginicu lu insufletiescu pana dupa urechi pentru idea utopica a poetului ungurescu: „minden ember legyen ember és magyar“.

De aici vene a se esplicá nemarginit'a domniei sale netolerantia catra totu ce este romanu ori sasu, de aici desele conferiri cu Benedek, de aici neinteruptele atitari și machinatiuni pre calea diurnalistica cu scopu de a tiené **atentiunea regimelului incordata asupra acestui districtu, in totu respectu altcum förte pacluitu.**

Domni'a sa de pre amvonu predica moralitatea, inse candu e vorb'a de a-si ajunge scopulu nu cauta la onestitatea midiulöceloru, din contra, are frunte de a sustiené, ca **a coruptu** pe ómeni prin beutire, e **o virtute politica**. Apoi spune mi D. Redactoru, nu e acesta unu jesuitismu calvinescu imbracatu in atila?

Me amu ocupatu destulu de persón'a domniei sale, acum érta-mi se revinu la alegerile din Pareu, Veneti'a și Coman'a și se reducu neadeverurile scrise despre aceste la valörea sa, pentru cá se nu mai aiba frunte a firma citatulu diurnalulu, „ca exclusivismulu ungurescu din comitatulu Dobacea a fostu provocatu de ultragiulu romaniloru din municipiulu Fagarasiulu“.

Déra inainte de a face acést'a cauta se premitu, ca urbea Fagarasiulu s'a despartitu de districtu in an. 1863, pentru ca filii lui Árpád de aici aflau una conditiune de viétia in ast'a despartire. In anulu curente voiau a o supune érași districtului, déra acesta vointia s'a infrantu de resolutiunea sasiloru și a romaniloru, cari desteptati incepura a nu mai suferi se se pórté si conduca de corifei de calibrulu lui Panczél, prin urmare fiacare póte vedé, ca ómenii din urbea Fagarasiu nu mai au de a face nimicu cu districtulu, de nu cumva ocuru in listele electorale din an. 1869 in comunitatile aceluia și n'au posesiuni pre acolo.

Mi se va obiectá, ca Benedek intrunesce ambele aceste conditiuni, prin urmare elu póte se turbure poporulu paciuitu și de aici incolo dupa placulu seu.

La acést'a fia-mi ertatu a reflectá, ca intr'un'a din siedintiele comisiunei verificatorie amu vedutu unu atestatu oficiosu dela antisti'a comunale din Veneti'a, in care miranduse, ca Benedek a intratu in listele electorale in acést'a comuna in an. 1869 totu una data arata oficiosu și testifica, ca desu memoratulu n'a avutu si nu are aici nici unu palmacu de pamentu cá proprietate a sa, și scii D. Redactoru ce mi a respunsu la acést'a d. vice-capitanu? Scurtu și precisu „pretoriulu Gridanulu i a datu unu atestatu falsu“. Eu aici me retienu dela ori-ce deductiune ulterióra, le lasu pre acelea cetitoriuului și trecu la obiectulu ce mi sta inainte.

Este falsa asertiunea din citatulu articulu, ca respectivii alegatori s'au incunosciantu numai cu una di inainte despre alegeri, pentruca fiacare pretoriu a susternutu comisiunei verificatorie atestate autentice provedute cu sigilulu comunitatiloru, prin cari s'au doveditu, ca alegatorii din töte comunele districtului au fostu incunosciantu in restempulu prescriu prin lege.

Alegerile au decursu in cea mai mare linate pretotindenea afara de locurile și timpul, in care le au conturbatu legislatorulu Benedek cu óre cativa proletari imbetati de densulu spre a avé curagiu, și mai cu séma afara de Veneti'a, unde dlui cu 18 insi au panditu comisiunea, pre candu din caus'a prandiului suspinsese alegerile, și alegatorii erau mai toti departati de locatulu aceleia, in care timpu au si asaltatu formalmente cas'a, voliendu **a rapí** (?) actele, cá astfelu se se póta nimicé alegerile.

Déra comisariulu conducatoriu, cá legistu -si a priceputu misiunea (vv!), a recuiratu gendarmi indata, și a datu ordinu se escorteze pre cativa dintre celi 18 credintiosi mameluci la tribunalulu din Fagarasiu, ér' de Benedek nu s'a atintu, ca-ce are inmunitate.

In Coman'a a patitu-o și mai reu, ca-ce acolo nu -si a aflatu pre nici unulu, care se urneze aventuriloru lui.

La Pareu de abia a intrunitu 20—25 gridani, pre cari i tractase cu vinarsu atatu inainte catu și dupa reintörcearea sa dela Pest'a, celialalti chiaru și din Gridu au votisatu in cea mai buna ordine, fara cá de astadata se-si fi perdutu voturile pentru unu omu cá Benedek.

Ma ce e mai multu d. deputatu dietale in Veneti'a érá apröpe se mance și bataia dela alegatorii sei din an. 1869, dupa cum a mancatu nefericitulu teneru I. G.

Acést'a nu pentru aceea o amintescu cá si cum eu a-si incunventiá atari barbarii, nici cá se desculpezu preutulu gr. or. Comanicu, despre care auctorulu citatulu articulu afirma, ca si ar' fi scaldatu manele sale cele sante in sangele unui alegatoriu de partit'a lui B., ca-ce ast'a e tréb'a domniei sale, va vedé ceva face cu calumniatorulu, ci numai cá se aratu, ca ast'a e sórtea tuturoru ómeniloru, cari apromitu ce nu le sta in putere a dá, si ca dupa cum le amu disu mai de multe ori și in atingerile private, cu minciun'a poti prandi nu inse si ciná, apoi care ce semena aceea trebuie se -si secere. Deci diosu cu orice corumpere mai de parte, ca-ce urmarile au se fia triste, si acelea suntu consecintiele celea mai naturali ale marimei politice citate la inceputulu acestui articulu.

I. Antonelli m/p,
vicariu.

Sibiu. Limbaziulu diarielor romanesci. De candu s'a tienutu congresulu diaristiloru romani in Bucuresci, cu rezultate asia de frumöse, limbaziulu catoruva foi cunoscute de brutali, au si lasatu multu din brutalitatea loru, si se cunöscé déjà silinti'a de a scrie in termíni alesi mai bine; au inceputu a se mai ferí inca si de

spunerea unor grose neadeveruri, prin care publicitatea perdeea foarte multu in ochii lectoriloru.

Despre diarele romanesci de dincóce de Carpati, intre altii, a observatu mai deunadi diariulu oficiosu „Kelet“ (Orientulu) din Clusiu in Nr. 270 din 24 Nov. a. c., ca in acelea insultele personali suntu la ordinea dilei, si ca obiectivitatea o aflá numai in Gazeta.

„Kelet“ are dreptate. Déra inca, déca elu ar' fi distinsu intre individu publicu, adica pusu, inaltiatu la functiuni de statu, séu besericesci, si intre celu privatu, carele pentru faptele sale este respundietoriu numai lui Ddieu si conscientiei sale, éra nu si statului, regelui, ministeriului, natiunei, séu la vrennu cleru, sinodu, congressu etc.

Ce va dice óre „Kelet“ si tóti ómenii de buna educatiune, candu va citi intr'unu diariu redactatu de preuti si organu alu unei eparchii, pasage cá acestea?

„Arendasi ai diecesei“ (pana la 1846).

„Hei vipere! vipere! multu nu veti mai muscă! Vomu cauta de ací inainte, de a nu ve mai calca pe códa, déra — dupa cum meritati — deadreptulu pe capu!“ (Mei! adica mórte?!).

„Voi Catilinstiloru?“ (Adica Catilinari).

„Ati bagatu in busunariu cá Iuda iscarioté-nulu, ati vendutu paralele natiunei la straini etc.“

„Voi siarlataniloru nationali?“

„Hei lupiloru in pele de oia! a venitu tempulu se ve demascamu, si tempulu nu e departe, candu natiunea cunoscunduve in adeveratulu vostru peru, ve va holai (!) cá pre lupii, a caroru hipoteca a fostu numai pelea de oia.“ („Telegr.“ Nr. 89 a. c.)

In acelasi diariu dn. Babesiu este omulu, care mistifica dupa placu (adica minte ori-candu ii place), si preste totu ii condamna moral'a, provocandulu, cá se si-o schimbe! (Nr. 91). Etc. etc.

Acestu feliu de limbagiu se numesce in Tiér'a romanésca alu lui Pasvan-Oglu si alu lui Ali-Pasia, cunoscuti de mari tirani si mari mintiunosi. Limbagiulu vendettei cu pumnariulu si cu ciomagiulu.

Si sciti dvóstra, cine se numescu arendasi ai diecesei, vipere, catilinari, siarlatani si lupi? Dupa catu scimu noi, aceia suntu vreo patru protopopi, cu tóte rudeniele loru, trei consiliari, dintre cari la doi insi le spusera chiaru chefi loru in 1867, ca Sibiiulu ceruse cá se fia pensionati si delaturati din functiuni, ceea ce apoi ungruii au si implinitu cu cea mai mare placere si cu atata promptitudine, in catu pe Dr. P. V. nu voiea se lu lase cá se-si implinésca nici pucinele luni, pe care le mai avea pana la implinirea de 33 de ani, pentru cá dupa unu servitiu atatu de obositoriu si supusu la cele mai grele responderi, se-si póta trage una pensiune mai convenabile. Mai suntu si alti multi, cari trecu de vipere, de lupi, siarlatani si necatilinari, adica toti cati au participatu la alegerile asociatiunei transilvane din 1867, si toti cei adunati la Mercurea, uniti neuniti, fara distinctiune, cati au votatu pentru respingerea cu demnitate a calificabilei legi electorale din an. 1848, in contra careia romanii se sacrificara; numai catu unitii suntu distinsi prin nomenclatur'a de jesuiti, care place atatu de multu camarilei din Sibiu. —

NB. Nu ne potemu conteni a nu reflecta si aici, ca candu conduce orbu pe orbu, pericolulu e neevitabile de cadere. Déca suntemu selavi patimeloru si resbunarei, cum vediuramu din cele citate, cum ne vomu acomoda, cá pe cale diurnalistica, scriendu numai la obiectu, se ne potemu intielege odata intru tóte cele nationale, cá fratii, cum ne dicea in D. repausatulu episcopu Moga, candu ne silia se predicamu in beserica'i, dicundu: „Nu ve mai sfiiti, ca sciu eu, ca romanulu inteligentu si unitu si neunitu, déca nu e sluga strainiloru, e apostolulu adeverului si alu iubirei poporului seu.“ — Asteptamu deci, cá parasindu tóte patimele, se incepemu cu totii o nóua viétia, celu pucinu noi diurnalistii, ca-ce se scimu, ca nu pén'a, care vérsa veninu e cea vindecatória de rele, ci numai cea ce stiléza miere, vindeca ranele deaprópelui

si ale natiunei. La obiectu! la obiectu! la obiectu pe catu numai se póte; fara atingeri se póte desgoli adeverulu, care e lumin'a ins'a. — R.

AUSTRO-UNGARIA. Pest'a. In siedinti'a dietei din 23 Nov. 1871 la desbaterea legi industriarie s'a primitu in cas'a deputatiloru propunerea stangei, cá cautiunea pentru diaria si tipografie se se desfiintieze. Erá se se resfaca acestu concludu, inse Deák nu aflá cu cale a lasa o compromitere cá acésta. Nu credemu se primésca cas'a de susu acésta si atunci ér' voru reveni sidadekistii la coregerea erorii scapate din neprevedere. —

Vien'a. Min. princ. Adolf Auersperg a depusu juramentulu cu personagiulu sciutu; min. pentru Galiti'a Goulochovski si a datu demisiunea, dietele s'au disolvatu. Acum se va reincepe actiunea cu aristocrati'a conservatória pe incetu si Lonyai, dincóce, inca va poverni intr'acolo, dupa desbaterea bugetului.

Frica si téma e mare intre nemti si maghiari, ca la primavér'a nu se va poté incungiura resbelulu ruso-orientale, unde Austro-Ungaria cu Germani'a va trebui se tiena córd'a cu intregu orientulu ajutatu de Rusi'a si de occidentu, déca Beust, care e denumitu internunciu in Angli'a, nu va midiuocéi altu-ceva. Regenti'a Serbiei se pregatesce, cá la primavér'a se póta secunda Rusiei, cu care e aliata spre a capata independenti'a, cu tóte, ca facia cu Pórt'a se denéga. —

Solutiunile congressului presei.

A. Maioritatiei.

Nationalitatea, interesele si libertatile ei trebuie a fi regula nóstra de conduita a tuturor'a, in tóte ramurile activitatiei publice si private.

Natiunea romana este complexulu intregulu poporu romanu: adeverat'a politica nationale nu póte admite asuprirea unei parti din natiune prin cealalta.

Pres'a va luptá dér' pentru realizarea unui guvernamentu romanescu, prin natiune si pentru natiune, intemeiatu pe adeverat'a libertate nationale.

II. Romani'a facundu parte din marea familia latina, pres'a va lucrá, prin tóte midiuócele de care dispune, pentru intemeierea celoru mai strinse legaturi cu natiunile latine din Occidente.

III. Germanismulu amenintia pe facia tierile Dunarei. Pres'a va combate cu taria ori-ce incercare, directa séu indirecta, de colonizare a tieriei cu nemti. De asemenea va luptá cu energia in contra invasiunii sistematice si crescende a jidovimeii, acést'a adeverata antegarda a germanismului.

Pres'a va cere aplicarea cu rigóre a legiloru ecsistinti si luarea de noi si eficace mesuri, in interesulu ordinei publice si alu moralei, contra esplotareii ce facu jidovii in Romani'a si la care este espusa poporatiunea nóstra, mai alesu in comunele rurale.

Pres'a va combate societatile francmasonice din Romani'a, cá funeste tuturoru intereseloru nationali.

IV. Concesiunile si intreprinderile la straini suntu funeste intereseloru natiunei romane.

Pres'a va combate dér' tóte concesiunile si intreprinderile la straini. Ea va cere completarea constructiunei caliloru nóstre ferate cu intreprinderi prin romani, si regi'a pentru esplotarea loru.

Pres'a va combate concesiunea vamiloru si ocneloru, la straini séu la pamenteni, precum si monopolulu tutunului.

V. Pres'a va luptá pentru neaternarea invetiamentulu publicu de puterea ministeriale si administrarea lui de catra unu corpu separatu si alesu — persón'a juridica — dotatu cu fonduri specialii. Va staruí cá invetiamentulu generale, gratuitu si obligatoriu, se devina o realitate si se fia distribuitu intr'unu modu proportionalu si practic, astfeliu incatu se respundia la tóte trebuintiele nóstre politice, sociali si economice.

Pres'a va cere desfiintarea instituteloru de educatiune jesuitica — sacrecoeur si altoru asemene — care s'au infintiatu in tíera cu scopu de proselitismu.

VI. Autonomi'a judeciana si comunale, in limitele unitatei nationale, este o cestiune vitale pentru romani. Alegerea tuturoru magistratiloru judecieni si comunali este unulu din drepturile fun-

damentali ale judeciului si ale comunei. Pres'a va combate asemenea nóu'a impartire teritoriale a Romaniiei.

VII. Pres'a va cere infintierea de banci judecieni si urbane nationali, cá unulu din cele mai puternice midiuóce pentru emanciparea nóstra de esplotarea camatariloru.

VIII. Pres'a va cere cu staruintia aplicarea legi rurale, relativa la improprietarierea insuratieiloru, protestandu in contra ori-carei vendieri a mosieloru statului, mai inainte de indeplinirea prescriptiuniloru mentionatei legi. Ea va cere cu staruintia modificarea justa si ecitabile a legi de drumuri, de politia rurale si de tocmeli agricole.

IX. Apararea tieriei este ilusoria fara inarmarea generala a poporului. Pres'a va staruí pentru realizarea ei: ea va cere asemenea si introducerea eesercitiiloru militare in tóte scólele.

X. Pentru asecurarea justitiei, pres'a va cere introducerea unei sisteme micste de numire si de alegere a judecatoriloru, pe unu terminu hotaritu, dupa principiulu dominante in organizatiunea judiciaria in Belgiu.

XI. Pres'a va combate ori-ce impozite nóue, cari nu se intemeieza pe necesitatea unei imbunatatiri determinate si generalminte resunoscuta; va respinge tacele de timbru si de inregistrare, pentru ca nimicescu cu totulu principiulu gratuitatei justitiei si lovescu mai multu in acele stari ale societatei, cari, fiindu mai lipsite de instructiune, suntu lesne impilate. Ea va staruí inca pentru desfiintarea legi beuturiloru spirtóse.

In fine, pres'a va cere revisiunea sistemei ecsistente de dari, din punctulu de vedere alu justitiei, alu ecitatiei si alu egalitatiei.

XII. Pres'a va apará nationalitatea si autocefali'a besericeii nóstre contra incercariloru de a o subordina subreumatiei patriarchului dela Constantinopole. Ea va cere imbunatatirea pozitiei materiale si morale a clerului mirénu.

XIII. Pres'a va staruí pentru conservarea buneloru relatii cu inalt'a Pórt'a, pe bazea tractatelorú nóstre. Ea va denuncia ingerinti'a ce se simte in afacerile nóstre din partea Prusiei.

Noi detorimu tuturoru puteriloru o ecuale consideratiune, si spre a. probá respectulu nostru pentru tóte de o potrieva, nu putemu tolerá in Romani'a imicstii politice, jienitórie demnitatiei nóstre.

XIV. Pres'a va combate ori-ce conventiuni pentru jurisdictiunea consulare. Nu conventiuni se ceru intru acést'a, ci simple declaratiuni de renunciare.

Congresulu protesta in contra stabilirei, in mai multe din orasiile nóstre, de noui consuli austro-germani, cari n'au ecsistatu nici odata, cari n'au nici o ratiune de a fi, fiindu ca se intemeieza pe nici unu dreptu, ci numai pe toleranti'a arbitraria a guvernului, si a caroru fiintia, in tíera nu póte decatu se aduca nóue complicatiuni in reporturile nóstre publice.

XV. Congresulu presei declara, ca libertatea electorale, libertatea cuventului, libertatea presei, libertatea intruniriloru, libertatea invetiamentulu nationale, dreptulu de petitionare, institutiunea jurilului, suntu punctele cardinali, pe cari se radiema edificiuulu nostru politicu.

Aceste resolutiuni s'au votatu in totale, in siedinti'a congressulu presei romane dela 8/20 Novembre 1871.

Emiliu Costinescu, reprezentantele diariului „Romanulu“.

Al. D. Holbanu, reprezentantele „Uniunii liberale“ din Iasi.

George Misailu, reprezentantele „Gazetei de Bacau“.

Cesaru Boliacu, reprezentantele „Trompetei Carpatiloru“.

Alecsandru Lupascu, reprezentantele „Semnatoriului“ din Barladu.

V. Al. Urechia, reprezentantele diariului „Informatiunile“ *).

Pr. Gr. Musceleanu, reprezentantele fóiiei „Beserica romana“.

N. T. Orasiénu, reprezentantele diariului „Daraculu“.

G. Dem. Teodorescu, reprezentantele diariului „Ghimpele“.

Dem. Pandravu, reprezentantele diariului „Asmodeu“.

Alecs. Lazarescu, reprezentantele „Informatiuniloru de Galati“.

Dr. Dumitrescu-Severénu, reprezentantele „Gazetei medico-chirurgicale“.

*) Cu rezervele aratate in procesele verbali si la diverse puncte.

M. Noroué Popp, reprezentantele „Opini-
nei publice“ *). —

B. Ale minorității.

I. Nationalitatea mai pe susu de tóte.

Desvoltarea nationala prin democratia.

Nationalitatea si democratia nu admitu oportunitate.

II. Pres'a romana va combate cu taria ori-ce incercare, directa séu indirecta, de a colonisá Romani'a cu elemente straine.

III. Pres'a romana nu va incetá de a cere dela puterile statului luarea urmatóriilor mesuró contra invasiunii economice-politice a evreilor, cari, intre celelalte, forméza in Romani'a avantgard'a germanismului:

a) Poprirea de a locuí sub ori-ce pretecestu in comune rurale:

1. Interdictiunea in comune urbane.

2. De a colportá.

3. De a tiené taverne si a face negociu cu obiecte de consumatiune.

4. Oprirea de a eesercitá profesiunea de medici si de farmacisti.

5. Inlaturarea dela ori-ce intreprinderi publice.

6. Denunciarea si desfiintarea tuturor conventiunilor, in puterea caror'a, prin rauda si sub alte numini, evreii stapanescu in Romani'a, contra legii, proprietati teritoriale.

7. Respingerea pe viitoriu dela fruntari'a romana a nóuelor carduri de evreime.

IV. Pres'a romana va loví in tóte modurile acea propaganda franc-masonica, prin care in forma nationalismu se néga si se sacrifica in favórea unui utopicu umanitarismu, ér' in fondu intrég'a doctrina se reduce la funest'a mactima: fa-te ca iubesci tóta lumea, pentru a avé dreptulu de a nu iubi nimicu.

V. Pres'a romana va combate cu vigóre si radicalmente darea din partea statului, a concesiunilor si intreprinderilor la straini.

Acést'a inse nu esclude dreptulu si chiaru datori'a statului de a atrage in tíera fabricantii din strainatate pentru acele ramure de manufactura, cari nu se potú desvoltá prin sine-si, fiindu pe aiurea rezultatulu multoru pipairi si alu unui progresu seculariu; dér fabricantulu strainu, astfelu incuragiatu, va primi asupra-si imperiós'a obligatiune de a se servi in stabilimentulu seu, in cea mai mare parte de lucratori romani.

VI. Pres'a romana va cere necontentiu dela puterile statului, de a protege cu eficacitate ori-ce industria nationala séu impamentenita, nascunda séu pe cale de a se consolidá prin urmatóriile midiolóce:

1. Inlaturarea vamala, mai multu séu mai pu-cinu pronunziata, a fabricatelor straine de aceiasi natura.

2. Scutire séu reducere de imposité acordata fabricatelor omogene locale si prin care li se inlesnesce circulatiunea.

3. In casuri importante, statulu va fi consiliatu chiaru de a acordá prime ad-hoc.

VII. In privintia ocneloru, gestiunei caliloru ferate, vameloru si monopolului tutunului, fiecare organu de publicitate are deplin'a latitudine de a desvoltá propriile sale vederi, remanendu inse comuna pentru tóta detori'a de a combate ori-ce tentativa de a dá aceste recurse pe man'a strainiloru.

VIII. Pres'a romana considera instructiunea publica mai pe susu de tóte ramurile de administratiune.

Prin consecintia ea va cere cu o neadormita staruintia:

1. Bugetulu ministeriului respectivu se fia votatu totudéun'a celu d'antaiu.

2. Invetiatori de tóte gradele se fia inamovibili, scapandu prin acést'a de fluctuatiunile politiceii militante.

3. Obligativitatea invetiamentului pentru romani se se aplice cu tóta rigórea.

4. Program'a scóloru rurale se se simplifice, astfelu cá se se póta gasi destui invetiatori competinti pentru tóte comunele, si anume se se reduca la urmatóriile obiecte: citire si scriere, elemente de aritmetica, istori'a si geografi'a romaniloru, catechismu.

5. In tóte scólele, fia de ori-ce trépta, se se introduca intr'unu modu obligatoriu notiuni de servitiu militariu, din ce in ce mai desvoltate in proportiune cu gradulu institutului, astfelu cá fiecare

*) Cu exceptiunea celor patru primi articuli din proiectulu primitiv.

romanu se ajunga cu timpulu a-si puté apará nationalitatea cu cartea si cu arm'a totudeodata.

6. Se se inchidia si se nu se mai ingadue diferitele case de educatiune de ambele secse sub directiunea iesuitoru, si in genere a calugariloru si calugaritiloru catolice de ori-ce nationalitate.

7. In tóte pensionatele si scólele private, romane séu neromane, se fia obligatoriá limb'a romana si istori'a cu geografi'a romaniloru, profesorii pentru aceste dóue catedre numinduse deadreptulu de catra ministeriulu instructiunii publice dupa recomandatiunea consiliului superioru, de si ei voru fi retribuiti dupa norm'a odata admisa, de catra directorii séu directricile acelu institute, cari numai astfelu se potú impedeá de a angagiá personalulu profesorulu celu mai reu, anume pentru obiectulu de interesu nationalu in Romani'a.

8. Invetiamentulu besericescu romanu departe de a fi ciuntitu séu redusu, se iè cea mai intinsa desvoltare; dér' danduse unu puternicu impulsu culturalei clerului nationalu de miru, se se stérgea totudeodata cu incetulu, fara a se abate dela canóne, ori-ce urma de calugarismu.

9. Scólele profesionale nu numai se se infintieze catu mai multe, dér' inca se se incuragieze prin stabilirea pe viitoriu a unui sistemu de admisibilitate in diverse corporatiuni, ca-ci astfelu in zadaru va invetiá cineva unu mestesiugu, déca a dóu'a di se va vedé silitu a muri de fóme.

Pres'a romana va denunciá si va combate din resputeri propagand'a cosmopolita in scóle, cerendu necontentiu cá invetiamentulu publicu si privatu in Romani'a se i se dè o directiune eminentemente nationalistá.

IX. Pres'a romana va simpathisá pururea cu marea familia latina, propagandu cu staruintia intre italieni, ispanioli, portugesi, francesi si romani, urginti'a unei strinse aliantie, pe care s'o cimenteze unu anualu congresu panlatinu.

Fratia cu tóte nationalitatile latine nu se póte impedeá de a combate cu vigóre acele guverne ale loru, cari voru lucrá contra intereseloru romane.

Acea fratie nu esclude de asemenea bune relatiuni cu celelalte staturi, intru catu si pe catu timpu ele nu voru fi contrare aspiratiuniloru nationale si democratice ale romaniloru.

X. Pres'a romana se va sili a gasi cea mai buna solutiune pentru realizarea sistemei de descentralizare, adica de o mai complecta autonomia judeciana si comunala, decatu cea actuala, intr'unu asia modu, incatu se nu vatame catu -si de pu-cinu unitatea nationala si politica a romaniloru in presente si in viitoriu.

Unitatea nationala si politica a romaniloru in presente si in viitoriu este unic'a limita pana la care póte merge aventulu descentralizarii, ca-ci incercanduse a trece mai departe, amu dá preste criminalulu priporu alu separatismului.

XI. (Intocmai cá articulu VII din proiectulu maioritátei.)

XII. Pres'a romana recunósce fiecarei organu de publicitate latitudinea de a sustiené séu a combate vendiarea mosieloru statului; la casu inse de a se admite vendiarea, tóta pres'a romana va cere cu taria si in unanimitate urmatóriile conditiuni:

1. Strainii se fia respinsi dela concurentia.

2. Pamentulu se se vendia in loturi accesibile pentru capitaluri mici.

3. Asociatiunile de plugari se fia preferite de inaintea tuturoru cumparatoriloru.

4. Se nu se pérdia nici odata din vedere improprietarierea insuratíeiloru, prevédiuta prin legea rurala.

XIII. Pres'a romana se pronuncia pentru mantinerea si desvoltarea armatei permanente pana la ultim'a margine, pe care o potú permite midiolócele materiale ale tiei, fiindu unic'a basa solida a intregii inarmari nationale.

Pentru cá toti romanii se ajunga a se apará cu arm'a si cu cartea totudeodata, cartea fara arma fiindu siubreda si arm'a fara carte nu numai siubreda, dér' si bruta, se va cere catu mai curendu aplicarea celoru prevédiute la alineatulu 5 din articulu 8.

Nici o cheltuiéla pentru armat'a perfectiunata, mai alesu tunuri si pusce, nu póte fi combatuta de catra romanii cei adevérati.

XIV. Pres'a romana va provocá si va nutrí desbateri serióse pentru a gasi cea mai buna sistemu in numirea magistratiloru, astfelu incatu pe de o parte justiti'a se fia asigurata, ér' pe de alta parte organizatiunea nóstra judicaria se fia conforme cu natur'a nationalitatei romane.

XV. Pres'a romana va cere revisiunea sistemei ecisistinti de imposité.

XVI. Pres'a romana va combate din tóte pu-

terile sale ori-ce amestecu strainu, fia dela Constantinopole, fia dela Moscova séu de pe aiurea, in afacerile besericeii romane, si va staruí éraii din tóte puterile sale pentru a se imbunatati intr'unu modu radicalu starea clerului nostru de miru, smulgenduse de sub invidiós'a oligarchia monacala si danduse midiolócele morale si materiale de a lumíná poporulu romanu si de a i servi dreptu modulu in simtieminte nationale si in moralitate.

XVII. Pres'a romana cere categoricu cá tóte comunitatile straine, organizate pe basea statutelor separate pe teritoriulu romanu si formandu astfelu cá unu statu in statu, se fia constrinse a intrá in dreptulu comunu.

XVIII. Pres'a romana nu se léga prin anticipatiune a sustiene séu a combate vreo relatiune internationala, fia cu Turci'a, fia cu Prusi'a, fia cu Rusi'a, Austri'a séu celelalte staturi.

Ori-cine va impedeá deplin'a desvalire a individualitatii nationale romane in conformitate cu aspiratiunile nóstre traditionale, ne este inamicu; ori-cine o va ajuta in cursulu seu naturalu, ne este amicu.

XIX. Pres'a romana respinge jurisdictiunea consularia sub ori-ce forma.

XX. Pres'a romana va apará contra-ori-si-cui libertatea electorala, libertatea cuventului, libertatea presei, libertatea intruniriloru, dreptulu de petitiunare si institutiunea juriului, cari tóte, in marginele nationalitatei romane, suntu punctele cardinale, pe care se radiema edificulu nostru politicu.

Invetiamentulu publicu se fia gratuitu, dér' nu liberu, ci obligatoriu.

XXI. Pres'a romana se crede datória in prim'a linia:

1. A cresce natiunea in tóte pe o cale romana propria, departand'o in tóte dela o puerila imitatiune din afara si impingund'o in tóte la conscientia individualitatei nationale romane.

2. A nu acietá si a nu incuragiá sterpe agitatiuni fara principiu, ci a cautá in totudéun'a, cá unu edificiu vechiu se nu se strice cu usurintia mai inainte de a se fi ascuratu unu materialu mai bunu, prin care se se inlocuiesca.

XXII. Pres'a romana desaproba:

1. Ori-ce opozitiune sistematica.

2. Ori-ce coalitiune, adica o aliantia momentana, basata pe identitatea de interese trecatórie, ér' nu pe identitatea de principii permanenti.

Diariile din minoritatea congresului presei romane: „Column'a lui Traianu“, „Telegrafulu“, „Poporulu“. —

Delegatiunea societatei academice romane.

Premiulu Evangeliu Zappa.

Fiinduca antai'a publicatiune de concursu pentru lucrarea celei mai bune sintactice romane nu a datu nici unu resultat, de aceea, conformu decisiunii societatei, luata in siedinti'a din 9 Augustu 1871, pentru aceeași lucrare se republica concursulu cu program'a si conditiunile urmatórie:

I. Program'a.

Partea sintactica a gramaticeii limbii romane va cuprinde:

1. Una introductiune generale, in care se voru stabili, prin ecsemples trase atatu din limb'a propria, catu si din alte limbe, mai vertosu din limbele clasice si sorori cu a nóstra, diversele relatiuni in cari se potú pune conceptele spre enunciarea cugetariloru, stabilinduse totudeodata si terminologi'a sintactica cea mai buna ce s'ar poté dá dupa cele mai nóue lucrari gramaticali.

2. Sintactica speciala a limbii romanesci, in care se voru desvoltá in detaiu tóte modurile de expresiune a fiacareia din relatiunile stabilite in partea generale, cautandu se se dè pentru fiecare modu de expresiune ecsemples numeróse atatu din limb'a populara, catu si din cartile nóstre cele mai bine scrise, vechie séu nóue, producunduse la fiecare modu de expresiune a unei relatiuni sintactice si idiotismii limbii, alaturanduse fiecare din aceste forme de expresiune cu cele analoge din altelimb, mai alesu romanice, cautanduse in fine pre de una parte se se aléga cele mai corecte expresiuni, éra pre de alt'a se se puna in vedere solecismii si fra-sele neadmisibile in limb'a nóstra.

3. Topic'a romanésca, in care se va stabili pre de una parte, care este constructiunea romana comuna, éra pre de alt'a se varu aratá abaterile de la acésta constructiune, punenduse in lumina, prin ecsemples indestulitórie, necesitatile de expresiuni, din cari nascu inversiunile constructiunii comune.

4. Regulele detaliata de ortografia cum si de punctuatiune.

5. Unu conspectu istoricu alu diverselor fase prin cari a trecut limb'a romanésca si sintaxea ei, pentru cá din acést'a se se traga conclusiuni asupra cualitatiloru generali ale frazei romanesci.

II. Condițiunile concursului sunt:

1. Marimea opului are se fia celu pucinu de 20 cóle tiparite in octavu mare cu litere garmondu.

2. Terminulu, pana candu manuscriptele concurentiloru au se fia tramise societatei, este 15/27 Iuliu 1873.

3. Manuscriptele voru fi scrise in modu legibile, de mana straina, paginate si legate in fascicule. Pre pagin'a antai'a voru portá una devisa in veri-ce limba, scrisa de asemenea cu mana straina. Aceeasi devisa se va scrie si pre unu plicu sigilat cu sigilu fara iniciela autorului, in care plicu se va afhá inchisu numele concurentelui.

4. Manuscriptele se voru cercetá si judecá de sectiunea filologica, care va propune societatei academice, in siedintia plenaria, premiarea acelor'a din operate, cari voru satisfacé programei.

Manuscriptele respinse se voru pastrá in archiv'a societatei pana ce se voru reclamá de autorii lor, ale caroru nume remanu necunoscute, fiinduca plicurile ce le voru cuprinde nu se voru deschide.

5. Premiulu destinatu pentru lucrarea, care va atinge perfectiunea, va fi de 400 galbeni; suntu inse destinate inca dóue premie, unulu de 200 galbeni, in favórea aceloru concurenti, cari s'ar apropiá de perfectiunea ceruta.

Presiedinte A. Treb. Laurianu.

Secretariu gen. I. C. Massimu.

Premiulu Evangeliu Zappa.

Conformu decisiunei societatei academice romane din siedintia dela 13 Septembrie 1871, pentru cea mai buna lucrare asupra formatiunei cuvintelor in limb'a romana prin derivatiune si compositiune, se publica concursulu cu program'a si condițiunile urmátorie:

I. PROGRAM'A.

Tractatul va cuprinde:

a) Una parte generale, in care, cu ecsemples luate si din alte limbi in legatura de cumnata cu a nóstra, si mai alesu din limbele clasice, ce voru definí si esplicá principiile formatiunei cuvintelor atatu prin sufices séu derivatiune in intielesu mai strinsu, catu si prin prefices séu compositiune;

b) una parte speciale, care va avé de obiectu formatiunea prin afices a cuvintelor limbei romanesci si care se va intinde:

1. Asupra formatiunei cuvintelor prin sufices séu derivatiuni, cum: mor-ariu (din mora), fer-icare (din feru), strimt-are (din strimtu), carn-osu (din carne), vac-utia (din vaca), parent-escu (din parente), etc. . .

Pentru fiacare suficesu se va stabili prin numerose ecsemples: a) la ce genu de cuvinte se afige; b) déca are o singura forma séu mai multe; c) care este intielesulu celu mai generale alu lui; d) cari suntu insemnarile accidentali ce mai póte luá; e) in casurile in cari intielesulu unui suficesu pare a se atinge cu intielesulu unuia séu mai multoru alte suficese, care e diferintia ce le distinge; f) cari din suficese suntu romanice, cari nu; éra la acelea, cari, de si romanice, paru, prin transformarile fonetice ce au potutu luá in limb'a nóstra, a se departá de corespundetiunile lor in celelalte limbe romanice, se se determine cu probe indestulitorie acele transformari; g) in fine atatu in respectulu forme, catu si alu intielesulu, se voru compará suficesele romanesci cu cele corespundetiorie din limb'a latina si din alte limbe sorori.

2. Asupra formatiunei cuvintelor cu prefices séu compositiuni, cum: ap-punere, op-pune, des-punere, com-punere, ne-fientia, in-famu, etc. . .

Pentru fiacare preficesu si pururea in comparatiune cu limb'a latina si alte limbe sorori, se va stabili prin numerose ecsemples: a) la ce genu de cuvinte se pune; b) ce transformari fonetice sufere; c) care e intielesulu lui generale; d) cari suntu insemnarile speciali si derivate ce mai póte luá; e) care e in fine diferintia de intielesu a unui preficesu, intru catu pare, ca se atinge cu intielesulu altui preficesu.

3. Asupra formatiunei cuvintelor prin compositiunea a 2 cuvinte, cari esprimu fiacare unu con-

ceptu bine definitu, cum: cod-albu, batu-jocura, perde-vera, bene-cuventare, luce-feru, casca-gura, etc. . . , cautandu a se stabili, prin comparatiune cu latin'a si alte limbe sorori pana la ce gradu limb'a nóstra e susceptibile de asemeni compositiuni si cari anume suntu legile si tipii acestoru formatiuni.

B. Condițiuni:

1. Marimea operatului va fi aprocsimativu intre 15—20 cóle de tipariu formatu octavu ordinariu cu litere garmondu.

2. Terminulu concursului, candu manuscriptele au se vina in cancelari'a societatei academice, este 30 Iuliu 1874.

Cele venite mai tardiu nu se voru luá in consideratiune.

3. Manuscriptele se cere se fia scrise curatu, legibile si de mana straina, bine legate in fascicule si paginate.

4. In fruntea manuscriptului va fi scrisa una devisa séu motto in veri-ce limba si totu de mana straina.

5. Pre langa manuscriptu se va alaturá si una scrisore inchisa in plicu sigilat cu sigilu fara iniciela autorului, adresata catra societatea academica si portandu pre adres'a din afara devis'a manuscriptului, scrisa éra si de mana straina, éra in intru numele autorului.

6. Manuscriptele se voru censurá si judecá prin sectiunea filologica, care va propune societatei academice, in siedintia plenaria, premiarea aceluia dintre operatele venite, care va meritá premiulu destinatu pentru acést'a lucrare.

7. Manuscriptele nepremiate se voru pastrá in arhivele societatei pana ce se voru reclamá de autorii lor, ale carora nume remanu necunoscute, fiinduca plicurile ce le voru cuprinde nu se voru deschide.

8. Premiulu desiptu pentru acést'a lucrare, din procentele fondului Evangeliu Zappa, este de lei noi 1500.

Presiedinte A. Treb. Laurianu.

Secretariu gen. I. C. Massimu.

Varietati.

Braslovu. Pentru agricultori si proprietari de pamenturi pe linia, unde se cladesce drumulu de feru in teritoriulu Brasiovlui si cari suferu dauna prin angustarea si divisiunea locurilor, a sositu aici una comisiune a calei feratu in pers. d. Emil Trauschenfels cá consiliariu alu administratiunei calei ferate cu unu altu oficiale, cari se voru pune in sept. viitoria in cointielegere cu cei damnicati spre a se desdauna pe cale amicabile. Numai respectivii se se intereseze de lucru, cum se intereséza sasii sibiiani, pentruca in multe locuri si pana adi se pretende desdaunare, dér' e papata séu traficata. —

— Din Doboc'a asteptamu reportu despre rezultatulu alegeriloru comitatense, déca au cadiutu in adeveru toti romanii candidati? ca atunci e compromisa inteligentia romana de acolo pana dupa urechi, ca a fostu atatu de lasa, séu escusa imposibilitatei. Unde fura activistii?! —

— Intre minele ce posedé tiér'a in mai multe localitati si cari stau neexploatate, se afla si carbuni de pamentu.

D. ministru alu lucrariloru publice, in faci'a unei trebuintie ce se incepe a se simti la noi de acestu combustibile, cu ocaziunea infintiarei caliloru ferate, a datu unu ordinu circulariu prefectiloru din partea muntelui se caute a descoperi asemeni mine, si se dá ministeriului informatiunile cele mai lamurite despre localitatile, unde se afla si despre intinderea lor, tramitiendu si esiantilónele dupa unde s'ar gasi, totuodata a rugatu si pe d. ministru alu finantieloru a dá si din parte'i ordinu ingineriloru de mine ce se voru afindu in acele judecie, cá, prin intielegere cu prefectii, se faca investigatiunile lor in acést'a privintia.

D. ingineriu Georgescu, insarcinatu cu acést'a misiune la judetiele Prahov'a si Dambovitia, a prezentatu acum ministeriului lucrariloru publice resul-

tatulu investigatiuniloru sale prin urmatoriulu reportu, care, din punctulu de vedere sciintificu, merita a fia datu publicitatei. — „Mon. Rom.“

Nr. 470/pres. 1871.

1—3

Publicatiune.

Conferintia a comitetului reprezentativu alu comitatului Turdei, se va tiené la 18 Decembre a. c. antemeridiane in opidulu Turd'a, cu scopu de a se publica statulu aprobatu referitoriu la **organizarea comitatului.**

La care conferintia toti acei membrii ai comitetului, cari locuiescu afara de comitatu, prin acést'a cu onóre se conchiama.

Turd'a in 28 Nov. 1871.

Dela comitele supremu alu comitatului Turdei.

Br. Georgiu Kemény m/p.,
comitele supremu.

Publicatiune.

Dreptulu de carcimaritu alu cetatianiloru ingremiatu din Turd'a, se va esarenda prin comitetulu ingremiatiloru pre 3 ani dupa olalta pre calea licitatiunei, tienende la 17 Decembre 1871 st. n. la cas'a magistratului Turdei, si adica pre timpul dela 1-a Ianuaru 1872 pana la 31 Decembre 1874. Pretiulu de eschiamatiune e 12.000 fl.

Doritorii de a licitá voru avé se depuna unu vadiu de 10⁰/₀, care luatoriului i se va computa in sum'a arende, éra celorulalti licitatori cu finea licitatiunei li se va da indereptu.

Condițiunile de licitatiune se potu privi si inainte de licitatiune, in Turd'a la presiedintele comitetului. —

Turd'a in 20 Novembre 1871.

Ludovicu Szabo m/p.,

presiedintele comitetului cetatianiloru ingremiatu din Turd'a.
2—3 (p.)

Schwarze et Bartha,

piati'a Nr. 16,

prestéza cu cunoscutai soliditate

tóta specia de vestiminte de cavaleri

si oferéza o. p. una cantitate mare pe alesu de cele mai nóue materie de surtuce, pantaloni si giletce cu pretiulu celu mai moderatu. g. 8

In Blasiu

se voru vende casele de sub Nr. 101 din piati'a prin licitatiune publica in 10 Decembre st. n. a. m. in localitatile amintite.

Condițiunile se potu vedé la domnulu Ioane Vraciu in locu si pana atuncia.

Blasiu in 21 Nov. 1871.

3—3

Cursurile

la bursa in 1 Dec. 1871 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 56	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 „ 28 ¹ / ₂	„
Augsburg	—	—	116 „ 75	„
Londonu	—	—	117 „ 15	„
Imprumutulu nationalu	—	—	58 „ 55	„
Obligatiile metalice vechi de 5 ⁰ / ₀	—	—	68 „	„
Obligatiunile rurale ungare	—	—	79 „ 25	„
„ „ temesiane	—	—	77 „ 75	„
„ „ transilvane	—	—	75 „ 50	„
„ „ croato-slav.	—	—	— „	„
Actionile banței	—	—	817 „	„
„ creditului	—	—	319 „ 50	„